

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАГРОВАДЖЕННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

- Голова** – Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
- Заступник голови** – Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;
- Члени оргкомітету:**
- Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;
 - Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;
 - Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;
 - Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;
 - Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;
 - Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;
 - Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;
 - Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

РОЗДІЛ 6. СПІВПРАЦЯ З ГРОМАДАМИ З МЕТОЮ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Вітько М.О.,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітня програма «Практична психологія»

Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Поповська О.А.

к. пед. наук, доцентка,

доцентка кафедри дошкільної освіти,

Маріупольський державний університет, м. Київ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНИХ КРИЗ

Феномен сім'ї є об'єктом дослідження різних наукових галузей – історичної, економічної, правової, соціологічної, психологічної, педагогічної, антропологічної, демографічної, етнографічної, етичної, в кожній з яких вивчаються особливості її розвитку та функціонування.

Найвідомішими закордонними дослідниками проблем сім'ї є С.Гроф, І. Най (США), Ф. Мішель (Франція), З. Тишка (Польща) та ін. Значний науковий доробок зарубіжних та вітчизняних вчених присвячений дослідженням сімейних стосунків загалом та кризових станів особистості (Л. Аза, Л. Брюдаль, С. Войтович, Ю. Завацький, Дж. Каплан, Г. Ковтун, З. Ковальчук, Х. Ремшмідт, Т. Титаренко та ін.). Автори розкривають причини подружніх криз, описують їхню класифікацію; визначають моделі розвитку, наслідки (позитивні і негативні) та способи вирішення кризових ситуацій, методи їхньої профілактики, діагностики та корекції [2].

За визначенням С. Графта, сімейна криза – це ситуація чи подія, що призводить до серйозної дезорганізації сімейної системи. Вона знаменує собою момент, коли все перестає йти своєю чергою. Це часто впливає на сімейні стосунки, сімейні цілі, цінності та стандарти. Існують різні типи сімейних криз різного ступеня серйозності. Отже, криза – це зміна звичайного способу життя сім'ї [5].

Прикладами сімейних криз можуть бути незапланована або неочікувана вагітність дружини; поява дитини в сім'ї; події, які можуть виникнути в результаті поведінки когось із членів сім'ї, наприклад, насильство в сім'ї, пияцтво, зловживання наркотиками тощо; втрата роботи; смерть члена сім'ї; хронічне захворювання члена сім'ї; фінансові труднощі; втрата цінностей: події, що створюють труднощі, наприклад, втрата майна; розлучення; жорсткі

правила; особистісні протиріччя; жорстоке поводження з боку дружини чи чоловіка; нещасні випадки: пожежі, промислові аварії, дорожньо-транспортні пригоди тощо; переїзд сім'ї з одного місця до іншого або виїзд члена сім'ї; різні стандарти поведінки; проблеми дітей в школі [4].

Окремої уваги заслуговують духовні кризи. Зазвичай цей вид кризи починається з різкого емоційного потрясіння (війна, втрата близької людини, важливих стосунків, розлучення тощо). Такі втрати приводять людину до думок про те, наскільки нестабільне людське життя, про те що бувають ситуації на які вона не має вплив, що не все може залежати від особистості. Ці кризи є природним шляхом до зросту особистості, саморозкриття, самоцінності, розуміння себе, своєї сутності. Саме вони приводять до глибоких позитивних змін, емоційного та психосоматичного зцілення, при умові пропрацювання самотійно або зі спеціалістом [3].

Зміст подружніх криз детерміновано не одним, а декількома структурними компонентами, зокрема, психологічними особливостями членів сім'ї, причинами виникнення та специфікою кризових ситуацій, специфікою конфліктної взаємодії, умовами, в яких виникає, протікає та завершується криза.

Сутність сімейних криз полягає в загостренні протиріч за неузгодженості поглядів подружжя, розбіжності мотивів їхньої поведінки, зіткнення інтересів, життєвих цілей, що проявляються в ситуації сімейної кризи.

Так, Ю. Франчук виділяє протиріччя функціонування і суперечності розвитку сімейних криз:

Перші визначають актуальність кризи: члени сім'ї прагнуть зрозуміти існуючі протиріччя, знайти спільні погляди і позиції.

Друга функція – це розвиток, який актуалізується при адаптації обох партнерів до нового етапу стосунків в родині, існуючої як динамічна система, що розвивається. Адаптація зазвичай проходить не безболісно і часто супроводжується конфліктними ситуаціями, які в даному випадку виконують роль механізму, стимулюючого розвиток сім'ї та окремо кожного партнера як особистості.

Таким чином, в залежності від способів вирішення конфлікту, обраних прийомів його пропрацювання і мотивації виділяються не тільки руйнівна (деструктивна), але і творча (конструктивна) функції сімейної кризи [6].

Нерідко такі кризові стани завершуються деструктивно, тобто розірванням стосунків. Ситуація розлучення – це багаторівневий процес, що триває в часі, це окреме болюче випробування для обох членів родини та для дітей, якщо вони є. В більшості випадків розлучення завдає травмуючого впливу, але не завжди він є деструктивним. В ситуації, коли людина пропрацьовує травмуючі фактори розлучення і спрямовує енергію в позитивне русло, в дії (нове захоплення, розвиток хобі, навчання), в результаті вона отримує свій зріст як особистості.

Наслідки сімейної кризи:

- створює почуття стресу серед членів сім'ї;
- призводить до посилення емоцій страху та гніву;
- може призвести до почуття невпевненості серед членів сім'ї;

- члени сім'ї можуть відчувати тиск, намагаючись вийти із кризової ситуації;

- члени сім'ї можуть відчувати фізичний та/або емоційний біль;

- члени сім'ї можуть бути перевантажені настільки, що їм буде важко шукати рішення;

- соціальні втрати – спосіб життя людей може змінитися; неможливість продовжувати те життя, яке було до кризи; депресія та розчарування; вживання алкоголю.

Способами адаптації до сімейної кризи є:

- прийняття своїх почуттів;

- планування, тобто підготовка заздалегідь, наприклад, до народження дитини;

- пошук соціальної підтримки;

- звернення за порадою або консультацією до священника або професійної людини;

- розмова з іншими членами сім'ї або друзями, яким особливо довіряєте, які можуть вислухати;

- пошук позитивних способів впоратися зі зміною та ситуацією;

- надання підтримки один одному в сім'ї, коли всі переживають кризу;

- за потреби звернення за допомогою;

- ініціатива ефективної комунікації;

- розбір ситуації;

- застосування заходів подолання кризи [1].

Існують загальні поради для вирішення конфліктних ситуацій, щоб не доводити їх до кризи в сім'ї.

По-перше – це чесні розмови про свої почуття, незадоволення конкретними діями та обговорення шляхів вирішення. Потрібно бути готовим до відвертого спілкування з партнером, адже відвертість і чесність зближує й підтримує сім'ю.

По-друге – не звинувачувати в проблемі один одного, а спільно, як команда, шукати шляхи її розв'язання і вирішення. В цей момент потрібно розуміти, що всі люди різні, думають по-різному, тому потрібно вчитись приймати думку свого партнера і враховувати різні точки зору.

Отже, кожна пара або сім'я в спільному житті стикаються із проблемами та труднощами. Коли на початку виникнення проблем не вдається їх подолати, або пара не бажає працювати над вирішенням і усуненням цих труднощів, то цей стан переростає в кризу і деструктивний розвиток пари та окремої особистості.

Великий вплив на сімейні кризи мають особистісні кризи. Часто кризовий період в житті пари припадає на кризу середини життя одного із членів сім'ї. Саме в цей період особистість починає аналізувати пройдений етап свого життя, знаходити прогалини і замислюватись в своїх помилках та недопрацюваннях.

З часом всі люди змінюються, з віком неможливо уникнути змін, їх потрібно приймати. Важливо прислухатись до своїх потреб, не знецінювати свої досягнення, не заглушувати свої емоції. Найкраще в такі періоди звертатись за

допомогою до спеціаліста. Можна отримувати допомогу як сімейного психотерапевта, разом із партнером, так і особистого, вибір робиться за потребою та запитом особистості, яка потребує допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О.Й. Психологія сім'ї. Харків : Вид-во НУА, 2016. 386 с.
2. Буленко Т. В. Соціально- психологічні основи функціонування сучасної сім'ї. Київ, 2005. С.52-53.
3. Варбан Є. Життєва криза: поняття, концепції та прояви. Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології", [S. 1.], n. 8, 2019. DOI: 10.32626/2227-6246.2010-8.%p. Disponível em: <https://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/162018>
4. Ващенко І. В. Особливості сімейних взаємин у сучасних подружніх парах. Наука і освіта. Одеса, 2015. № 3-4. С. 13-17.
5. Психологія життєвої кризи / відп. ред. Т. М. Титаренко. К. : Агропромвидав України, 1998. 348 с.
6. Федоренко Р. П. Психологія молодшої сім'ї і сімейна криза: Моногр. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 168 с.

Іщенко С.О.,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
Освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»
Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Макаренко С.І.,

к. пед. наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ТРЕНЕРСЬКА МОДЕЛЬ НАДАННЯ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ – ЯК ПРОВІДНА МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СІМЕЙНОЇ (ДОМАШНЬОЇ) ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

Значення перших років життя людини є визначальним для її подальшого розвитку на всіх етапах життя. Ранній вік посідає особливе місце в загальному перебігу психофізичного й особистісного розвитку дитини та є найбільш сприятливим до педагогічних впливів.

Проте, як справедливо зазначено в Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (далі – Концепція) [2], внаслідок дефіциту загальної та педагогічної культури окремих батьків рівень розвитку дітей цієї вікової категорії нині не повною мірою відповідає загальноприйнятим нормам. Проблемою є передчасне і надмірне використання батьками різноманітних електронних пристроїв як засобів навчання і розваг дітей, що робить малюків залежними від гаджетів, ускладнює орієнтацію в реальному світі. В. Воронов, О. Рейпольська, С. Сисоєва та інші дослідники зазначають, що штучно форсується розвиток дітей без урахування психічних і фізичних вікових